

КОРЕЙС ХАЛҚИ МАДАНИЯТИДА «ЧУМОНГ ТОНМЁНЕ» ОБРАЗИНИНГ ТУТГАН ЎРНИ.

Нурмухамедова Мохира Ураловна

Ўзбекистон- Финляндия педагогика институти

Аннотация корейс афсоналари асосида маданий ўзликни англашни шакллантириш ва корейс афсоналарининг асосий мотивлари кўриб чиқилган бўлиб, улар инсон ахлоқи моделларини белгилаб берган ва бугунги кунгача қадимги даврларда вужудга келган ахлоқий қонунларни сақлаб келмоқда. Шунинг учун афсоналарни ўрганиш талабаларни энг муҳим умуминсоний ва миллий маънавий қадриятлар билан таништиришга, уларнинг замонавий кўп маданиятли таълим вазифаларига жавоб берадиган ахлоқий позициясини шакллантиришга ёрдам беради.

Бундан ташқари, афсоналар ёш авлодни эстетик жиҳатдан бойитади, уларни санъат асарларини идрок этишга тайёрлайди, чунки кўплаб мифологик сюжетлар ва образлар нафақат корейс, балки жаҳон адабиёти, расм ва мусиқасининг бадиий матосига органик равишда кириб келган.

Калит сўзлар: эпос, афсона, этнопедагогика, маданий ўзига хослик, корейс мифологияси, синхрон ва диахроник маълумотлар, аккултурация, инициация, ҳетеростереотип, патернализм, кўп маданиятли таълим, эстетик тарбия, миллатлараро бағрикенглик.

Биринчи Кореянинг Кочосон давлати парчаланганидан кейин Корея ярим оролида кўплаб кичик давлатлар пайдо бўлди. Улар орасида 3 та Қироллик энг машхур ва кучли эди. Улар Когуре, Бакже ва Силла деб номланган. Шунинг учун миллодий IV-асрдан VII-асргача бу давлатларнинг мавжуд бўлган вақти "уч давлат даври"деб аталади. Уларнинг ҳар бирининг ўзига хос кучли томонлари бор эди, ҳар бирининг ўзига хос маданий ва сиёсий хусусиятлари бор эди. Хусусан, Гогурео мамлакати ўз халқининг кучи ва жасорати билан машхур. Бир вақтлар у корейслар яшаган бошқа давлатлар орасида энг катта ҳудудни забт этган. Мен сизга ушбу давлатнинг асосчиси – корейслар Тонмёнесонгван деб атайдиган Чумонг ҳақида афсонани айтиб бермоқчиман - "Муқаддас Қирол Тонмёне".[1].

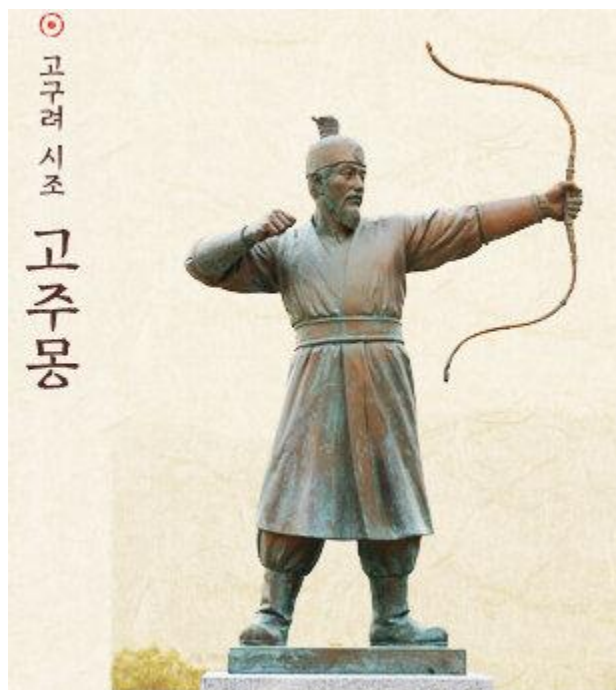
Бу воқеа ер юзида Пуё деган шоҳлик бўлганида содир бўлган. Мамлакатда меҳрибон подшоҳ бор эди, унинг исми Кима эди. Бир куни балиқчилар унинг

олдига илтимос билан келишди. Гап шундаки, яқинда битта кўлда балик камроқ бўлган ва одамлар керакли миқдорни ушлай олмайдилар.

Балиқчилар фақат денгиз ҳайвонлари ҳамма нарсани еб қўйган деб тахмин қилишди, шунинг учун жуда оз нарса қолди. Одамлар шохдан бу жонзотни ушлашни сўрашди. Қирол Кима темирдан тўр ясашни буюрди ва кўлга кетди. Биринчидан, у кўлга оддий тўр ташлади. Лекин у ҳеч нарсани ушламади ва тўр бузилди. Кейин у бир аёлни ушлаган темир тўрни ташлади. У гапира олмади, чунки лаблари жуда узун эди. Қирол Кима лабларининг учларини кесиб, уларни қисқартирди. Шу туфайли аёл гапира бошлади.

У шундай дейди: "менинг исмим Жухва. Мен Дарё худоси Хабекнинг қизиман. Бир куни мен самовий император Хемосунинг ўғли билан учрашдим ва биз дарҳол бир-биримизни севиб қолдик. Аммо отам бундан хабар топгач, биз унинг розилигисиз учрашганимиз учун ғазабланди. У мени лабларимни чўзиб, бу ерга юбориш билан жазолади. Энди борадиган жойим йўқ." Қирол Кима унга раҳми келиб, ўз саройида яшашига рухсат берди. [2]. Бир куни Жухва хонасида ўтирган эди. Қуёш унинг танасини иситаётган эди ва у ўзини иссиқ ҳис қилди. У қуёш нурлари етиб бормайдиган салқин жойга кўчиб ўтди, лекин ғалати, қуёш унинг орқасидан эргашди. Жухва пайдо бўлган ҳар қандай жой қуёш билан ёритилган бўлиб чиқди. Бироз вақт ўтгач, Жухва ҳомиладор бўлди. Кейин у тухум туғди. Қирол кимга бу ёқмади ва уни ташлашга қарор қилди. Аввал у тухумни отхонага ташлади, лекин отлар уни оёқ ости қилмади. Иккинчи марта у тухумни узоқ тоғларга олиб борди, ҳайвонлар уни қўриқлашди. Учинчи марта шох тухумни синдирмоқчи бўлди, лекин уни синдира олмади. Булутли кунда ҳам унинг устида доимо нур порларди. Кима бу оддий тухум эмаслигини тушунди ва онасига берди. Бир мунча вақт ўтгач, тухумдан ғайриоддий кўринишдаги бола туғилди. Бу Гогурео мамлакатининг келажакдаги асосчиси Чумонг эди.

Оммабоп маданиятда Чумонг Гогурёга асос солган ва унинг биринчи шоҳи бўлган қахрамонлик характери сифатида тасвирланган. У кўпинча тажрибали камончи ва жангчи сифатида тасвирланади ва унинг ҳикояси турли драмалар ва мултфилмларда такрорланади. Чумонг тарихий аҳамиятидан ташқари, корейс фольклорида афсонавий шахс ҳам ҳисобланади. Афсонага кўра, у ерга тушган самовий маъбудадан туғилган ва у ўз шоҳлигини ўрнатиш учун тўғри дақиқани кутиши керак эди, чунки юлдузлар ва осмонлар унинг фойдасига бирлашиши керак эди. Бу афсона Корея маданияти ва тарихида вақтни белгилаш ва тўғри дақиқани кутиш муҳимлигини акс эттиради. [3].

"Чумонг Тонмёне" атамаси қадимги Кореянинг Гогурео Қироллигининг асосчиси Чумонг номидан келиб чиққан. Тарихий ёзувлар ва мифологияга кўра, Чумонг шимолий Пу шаҳрида туғилган ва осмон худоси ва дарёлар худосининг ўғли бўлган. Кейинчалик у Гогурё давлатига асос солган ва милоддан аввалги 37-19 йилларда ҳукмронлик қилган биринчи шоҳига айланган.

Тонмёнг, корейс мифологиясида Пуё давлатининг асосчиси. Хитой файласуфи Ванг Chong ("Лун Хенг", "танқидий фикрлаш", 1-аср) рисоласига кўра, танни қироллиги ҳукмдорининг хизматкори (бошқа манбаларда: Санни, Сори, Кори) узоқда бўлганида ҳомиладор бўлган. Ҳукмдор уни ўлдирмоқчи эди, лекин хизматкор унга осмондан товуқ тухуми катталигидаги ҳаво (булут) тушгани учун ҳомиладор бўлганини айтди. У ўғил туғди, уни ҳукмдор

чўчкахонага ташлашни буюрди. Чўчкалар уни нафаслари билан иситдилар ва у ўлмади. [4].

Боланинг осмон ўғли бўлишидан кўрқиб, хукмдор онага уни олиб, кул қилиб тарбиялашни буюрди. У болага Тонмёне исмини берди. Тонмёне улғайгач, хукмдор уни сигир ва отларни боқишга юборди. Тонмёне яхши камончи эди, лекин хукмдор ўз шоҳлигини ундан тортиб олишидан кўрқиб, уни ўлдирмоқчи бўлди. Тонмёне жанубга қочиб, Омхоса дарёсига (Сиомсу, Омдесу) келди. У камон билан сувни урди — балиқ ва тошбақалар пайдо бўлиб, Тонмёнелар кесиб ўтган кўприк ҳосил қилди. Тонмёнелар Пуёга келиб, пойтахтга асос солишди ва у ерда хукмронлик қила бошладилар. Вақт ўтиши билан сезиларли эволюцияни бошдан кечирган Тонмёне ҳақидаги афсона қадимги Корея давлатларининг асосчилари ҳақидаги учта насабий — Пуе, Гогурео ва Баёкже ҳақидаги афсоналарнинг ягона циклини бошлади.

XII- XIII -асрлардаги корейс тарихий ва адабий асарларида. ("Самгук саги", "Самгук юса" ва ҳоказо.) Тонмёне афсонасининг Чумонг афсонаси билан ифлосланиши мавжуд. Тонмёне милоддан аввалги 37-19 йилларда хукмронлик қилган "Гогурео асосчиси" сифатида канонизация қилинган битта белгига бирлашадилар. Умумий фолклор асосида пайдо бўлган Тонмёне ва Чумонг ҳақидаги афсоналар Пуё ва Когуре қариндош халқларининг этник тарихининг турли босқичларини акс эттиради. Одатда "шарқдан нур олиб келадиган" деб этимологизация қилинган Тонмёне номи Чумоннинг вафотидан кейин Маъбад номига айлантирилди.

Географик жиҳатдан турли давлатлар манфаатлари чорраҳасида жойлашган Корея ўзининг сиёсий ва маданий ўзига хослигини ҳимоя қилишга мажбур бўлди. Асрлар давомида у қарама-қаршилик истагини эмас, балки ҳар қандай маданий таъсирларни идрок этиш қобилиятини ривожлантирди. Корея турли тенденцияларни ассимиляция қилиш учун очиқ бўлиб чиқди, қарзга олинган шакллар ҳеч қачон юзаки қабул қилинмади, улар ички таркиб билан тўйинган, ижодий ўзгарган.

Умуман олганда, "Чумонг Тонмёне" атамаси Гогурео асосчиси Чумонг номидан келиб чиққан ва Корея маданияти ва тарихида тўғри дақиқани кутиш муҳимлигини акс эттиради. Чумонг кўпинча Гогурёга асос солган ва унинг биринчи шоҳи бўлган қахрамон шахс сифатида тасвирланган ва унинг ҳикояси турли драмалар ва мултфилмларда такрорланган.

Чумон корейс мифологияси ва тарихида қахрамон шахс ҳисобланади ва унинг ҳикояси ирсий Дангун чизигидан бошқасига ўтишни акс эттиради.

Чумонг афсонаси муҳим аҳамиятга эга, чунки у Дангонг чизифидан янги ворислик чизифига ўтишни акс эттиради ва корейс мифологияси ва тарихининг муҳим қисми бўлган. [5].

Чумонг тарихи турли хил тарихий ёзувларда, шу жумладан Самгук Саги (уч Қироллик тарихи) ва Самгук Юса (уч Қироллик ёдгорликлари), шунингдек бошқа кўплаб тарихий ёзувларда, географик тавсифларда ва стелларда учрайди..

Чумонг ҳақидаги афсона Корея тарихидаги энг йирик сулолага айланган Гогурео Қироллигининг ташкил этилиши билан ҳам боғлиқ. "

Хулоса қилиб айтганда, "Чумонг Тонмёне" атамаси қадимги Корейнинг Гогурео Қироллигининг асосчиси Чумонг номидан келиб чиққан. Чумонг корейс мифологияси ва тарихида қахрамон шахс ҳисобланади ва унинг ҳикояси ирсий Дангун чизифидан бошқасига ўтишни акс эттиради. Чумонг афсонаси муҳим аҳамиятга эга, чунки у Дангонг чизифидан янги ворислик чизифига ўтишни акс эттиради ва корейс мифологияси ва тарихининг муҳим қисми бўлган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Бичурин Н. Я. (Иакинф), Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена, т. 2, М. — Л., 1950, с. 21, 23, 62, 87;
2. Пак М. Н., Описание корейских племен [начала](#) нашей эры (по «Сань-го [чжи](#).), «Проблемы востоковедения», 1961, No 1, с. 124;
3. Джарылгасинова Р. Ш., Корейские мифы о культурных героях, в сб.: [Религия и мифология](#) народов Восточной и Южной Азии, М., 1970;
4. Древние когурёсцы, М., 1972, с. 84-92, 99-105; Никитина М. И., Троцевич А. Ф. Очерки истории корейской литературы до 14 в., М., 1969
5. Корейские предания и легенды из средневековых книг, М., 1980, с. 38-42, 205-229, 239-40, 276-80; Троцевич А. Ф., Корейские легенды о предках — основателях государств Тонмёне и Чумоне, «Народы Азии и Африки», 1968, No 2, с. 125-28;
6. Shiratori K., The legend of the king Tung-ming, the founder of Fu-уь-kuo, «Memoirs of the research department of the Toyo Bunko», No 10, Tokyo, 1938, p. 1-38; Хон Гимун, Чосон синхва ёнгу (Исследование корейских мифов), Пхеньян, 1964, с. 3-81.